

Γεωγραφίες

Αρ. 33 (2019)

Γεωγραφίες, Τεύχος 33, 2019

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ - ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ

-

ΔΙΕΘΝΕΣ ΘΕΡΙΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ, ΑΓΙΑ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ, ΡΩΣΙΑ, ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2018

Ευστάθιος Γ. Αραποστάθης¹

Το διεθνές θερινό σχολείο της Ρωσικής Γεωγραφικής Εταιρείας (ΡΓΟ) με τίτλο «Γεωγραφία για όλους» πραγματοποιήθηκε στην Αγία Πετρούπολη της Ρωσίας στο διάστημα 19 με 26 Αυγούστου 2018. Η διοργάνωση υποστηρίχθηκε από το ρωσικό ερευνητικό Πανεπιστήμιο Τεχνολογιών, Πληροφορικής, Μηχανικών και Οπτικής (ITMO). Στους κύριους στόχους της περιλαμβανόταν η προώθηση της Γεωγραφίας, η εκπαίδευση των συμμετεχόντων ως προς τη διοργάνωση γεωγραφικών εκδηλώσεων και ανάλογων επιχειρηματικών σχεδίων, καθώς και η αποκόμιση σχετικής εμπειρίας και γνώσης από ερευνητές, επιστήμονες και γενικότερα ειδήμονες του χώρου. Επικεφαλής της επιστημονικής κι οργανωτικής επιτροπής του θερινού σχολείου ήταν ο πρώτος αντιπρόεδρος της Ρωσικής Γεωγραφικής Κοινωνίας, πρόεδρος της σχολής Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου της Μόσχας και ακαδημαϊκός, Nikolai Kasimov.

Οι συμμετέχοντες, είκοσι στον αριθμό, νέοι επιστήμονες, γεωγράφοι αλλά και οικολόγοι, ιστορικοί, δημοσιογράφοι, βιολόγοι, καθώς και ένας οικονομολόγος, από τη Ρωσία, τη Λευκορωσία, το Καζακστάν, τη Μολδαβία και την Πολωνία, επιλεγμένοι έπειτα από διαδικασία αξιολόγησης, είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν διαλέξεις υψηλού επιστημονικού κύρους και να εργαστούν σε ομάδες με στόχο την κατάθεση επιχειρηματικού σχεδίου σε θεματολογία σχετιζόμενη με εκείνη του θερινού σχολείου. Όλες οι προτάσεις αξιολογήθηκαν από ειδική επιτροπή. Νικήτρια ομάδα ήταν εκείνη των Bondar Igor (Μολδαβία), Anna Gordeeva (Ρωσία), Nina Litvinko (Λευκορωσία), Igor Poljudchenkov (Ρωσία) και Ruslan Rjikon (Ρωσία) η οποία έλαβε οικονομική υποστήριξη ύψους 200.000 ρουβλιών (περίπου 3.000 ευρώ), πρόσβαση σε πηγές πληροφόρησης της ΡΓΟ και συμβουλευτική υποστήριξη για την ανάπτυξη ορθών μεθοδολογιών υλοποίησης του επιχειρηματικού της σχεδίου από ειδικούς της ΡΓΟ.

Η επίσημη ονομασία της Εταιρείας είναι Ρωσική Γεωγραφική Κοινωνία και ιδρύθηκε το 1845 από τον Νικόλαο τον Πρώτο, τσάρο της Ρωσικής Αυτοκρατορίας, βασιλιά της Πολωνίας και μέγα δούκα της Φινλανδίας. Είναι μία από τις παλαιότερες γεωγραφικές επιστημονικές οργανώσεις του κόσμου. Στις μέρες μας, η ΡΓΟ συνεχίζει να προσβέβει σημαντικό έργο διεθνούς φήμης. Γεωγράφοι, οικολόγοι, γεωλόγοι, εθνολόγοι, στατιστικοί, φωτογράφοι, εκπρόσωποι των ΜΜΕ, ταξιδευτές και απλοί άνθρωποι που ενδιαφέρονται να μάθουν για τον ρωσικό πολιτισμό είναι πάντοτε καλοδεχούμενοι συνεργάτες της ΡΓΟ. Τον Νοέμβριο του 2009 ο υπουργός Άμυνας της Ρωσίας, Sergey Shoigu, εκλέχτηκε πρόεδρός της,

¹ Γεωγράφος,
e.arapostathis@gmail.com, sarapos@hua.gr

ενώ την ίδια περίοδο σχηματίστηκε το διοικητικό συμβούλιο με εξέχουσες προσωπικότητες των οποίων ηγείται ο πρόεδρος της Ρωσίας, Βλαδίμηρος Βλαδιμήροβιτς Πούτιν.

Η Εταιρεία διοικούνταν πάντοτε από επιφανείς προσωπικότητες, όπως εκπροσώπους της ρωσικής αυτοκρατορικής δυναστείας, επιφανείς εξερευνητές, ερευνητές και πολιτικές προσωπικότητες. Στα τιμώμενα μέλη της ΡΓΟ ανήκουν οι: Semenov-Tyan-Shansky, S.Yu. Vitte, N.I. Vavilov, V.I. Vernadsky, F.P. Wrangel, A.M. Gorchakov, V.I. Dal, V.A. Obruchev, Albert I, Πρίγκηπας του Μονακό, Carl XVI Gustaf της Σουηδίας, Oscar II της Σουηδίας, Naser al-Din Shah Qajar, Βασιλιάς του Ιράν και οι διάσημοι ταξιδευτές και εξερευνητές Fridtjof Nansen, Roald Amundsen, Thor Heyerdahl, Jacek Pałkiewicz.

Οι δράσεις της Ρωσικής Γεωγραφικής Κοινωνίας διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στις ανακαλύψεις της Σιβηρίας, της Άπω Ανατολής, της Μέσης και Κεντρικής Ασίας, καθώς και όλων των ωκεανών παγκοσμίως.

Εν έτει 2018 η ΡΓΟ απαριθμεί περισσότερα από 25.000 μέλη στη ρωσική επικράτεια και σε άλλες χώρες, ενώ έχουν ιδρυθεί τοπικά παραρτήματα και στις ογδόντα πέντε ομοσπονδιακές, διοικητικές υποδιαιρέσεις της χώρας. Οι κυριότερες δραστηριότητες της αφορούν θεματικές εκθέσεις κι εκδηλώσεις, ερευνητικό έργο, δράσεις που συνεισφέρουν στη γεωγραφική κατάρτιση κι ενημέρωση των μελών της, στην περιβαλλοντική προστασία και στην έκδοση βιβλίων και έργων νέων ανθρώπων. Αποτελεί μη κυβερνητική οργάνωση και δεν λαμβάνει πόρους από τη ρωσική κυβέρνηση.

Ο θεσμός των θερινών σχολείων της ΡΓΟ ξεκίνησε το 2013, ενώ μέχρι και το 2017 το κύριο θέμα ήταν: «Γεωγραφία στον σύγχρονο κόσμο: Τρέχοντα προβλήματα και προοπτικές».

Οι συμμετέχοντες ήταν κυρίως από τη Ρωσία αλλά και από τη Λευκορωσία, την Ουκρανία, το Κιργιστάν, το Καζακστάν, τη Λιθουανία, το Ουζμπεκιστάν, την Πολωνία, την Αρμενία και το Τατζικιστάν. Στο πρώτο θερινό σχολείο πολλοί από τους νέους επιστήμονες που συμμετείχαν υποστηρίχθηκαν ιδιαίτερα στην επαγγελματική αλλά και προσωπική τους εξέλιξη. Ο νικητής της κατηγορίας «Οικονομική, κοινωνική και ιατρική Γεωγραφία», Ilya Smirnov, από τη ρωσική περιφέρεια Τβερ, έλαβε υποτροφία από τον πρόεδρο της Ρωσίας Βλαδίμηρο Πούτιν το 2014. Την ίδια περίοδο, η νικήτρια του πρώτου θερινού σχολείου, Galina Rodko, από το Novosibirsk, πήρε μέρος στο ετήσιο διεθνές συνέδριο της Ένωσης Γεωγράφων της Μεγάλης Βρετανίας το 2014. Οι συμμετέχοντες ήταν πάντοτε τριάντα πέντε στον αριθμό, εκτός από εκείνο του 2015 που ήταν τριάντα τέσσερις.

Το θερινό σχολείο του 2018 ξεκίνησε με μια ξενάγηση στις εγκαταστάσεις της ΡΓΟ στην Αγία Πετρούπολη, ενώ ακολούθησε η τελετή έναρξης με ομιλίες μελών της οργανωτικής επιτροπής. Εν συνεχεία, οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε επιχειρηματικές ομάδες εργασίας και τους διανεμήθηκε το σχετικό συνδεδειγμένο υλικό. Σε

όλους τους συμμετέχοντες δόθηκε από μία οικολογική τσάντα με το λογότυπο της ΡΓΟ η οποία περιλάμβανε μία κοτομάνικη μπλούζα (με το ίδιο λογότυπο), ένα στυλό κι ένα μολύβι, ένα σημειωματάριο, ένα μικρό βιβλιαράκι το οποίο παρείχε πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα και τους ομιλητές του θερινού σχολείου και τέλος ενημερωτικό υλικό σχετικά με τη ΡΓΟ.

Η πρώτη διάλεξη που πραγματοποιήθηκε ήταν του διευθυντή περιβαλλοντικής πολιτικής της WWF στη Ρωσία Δρ. Evgeny Schwarz ο οποίος μίλησε σχετικά με τα σύγχρονα εμπόδια στις πολιτικές περιβαλλοντικής προστασίας, ενώ ακολούθησε η Ανα Ροšteκ, επικεφαλής της Διεθνούς Ένωσης Φοιτητών Γεωπονικών Επιστημών (IAAS), η οποία έδωσε δύο διαλέξεις σχετικά με το χτίσιμο των σχέσεων των μελών μιας ομάδας εργασίας (ομαδικότητα, ηγετικοί ρόλοι), τη συναισθηματική νοημοσύνη κλπ. Εν συνεχεία, ο Timo Härmäläinen, Φινλανδός αστικολόγος, διάσημος blogger και συγγραφέας, μίλησε σχετικά με την ενεργοποίηση θετικών αστικών αλλαγών μέσα από το blogging και για τεχνικές DIY planning. Εν συνεχεία, ο Sergey Stafeyev, καθηγητής, κύριος ερευνητής στο τεχνολογικό του ΙΤΜΟ, έδωσε διάλεξη με

θέμα «Μέθοδοι προσανατολισμού στον χώρο μέσα από το πρίσμα του χρόνου». Η πρώτη μέρα του θερινού σχολείου ολοκληρώθηκε με μία συνάντηση, στην οποία έγινε μία αρχική προετοιμασία των επιχειρηματικών ομάδων, με ένα δείπνο και τέλος με ένα σεμινάριο από την οργανωτική επιτροπή του θερινού σχολείου με χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την προετοιμασία ενός project και την ανάλυση του κοινού στο οποίο αυτό απευθύνεται.

Η δεύτερη μέρα του θερινού σχολείου ξεκίνησε με πρωινό και μία εκδρομή στην Αγία Πετρούπολη. Στη συνέχεια ο Timofey Samsonov, επικεφαλής του Εργαστηρίου Αυτοματοποίησης και κύριος ερευνητής του τμήματος Χαρτογραφίας και Γεωπληροφορικής της Σχολής Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου Λομονόσοφ, έδωσε διάλεξη σχετικά με την κρυμμένη γεωγραφία και τις τεχνολογίες γεωγραφικής πληροφορίας στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

Η Nina Sadykova, επιστήμων του Ινστιτούτου Οικολογίας Φυτών και Άγριων Ζώων του ουράλιου κλάδου της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών, μίλησε σχετικά με την παρακολούθηση πτηνών (birdwatching) και για

το κατά πόσο ένα τέτοιο χόμπι μπορεί να αναδειχθεί σε ένα δυνατό εργαλείο προώθησης της οικολογίας και των συγγενών επιστημών. Η δεύτερη μέρα του θερινού σχολείου ολοκληρώθηκε με τις επιχειρηματικές ομάδες να καταστρώνουν τα σχέδιά τους, με ένα δείπνο και τέλος με την προβολή ταινίας-ντοκιμαντέρ.

Η επόμενη μέρα του θερινού σχολείου περιλάμβανε πρωινό και τη διεξαγωγή ενός γεωγραφικού παιχνιδιού μέσα στην πόλη και τα προάστια της Αγίας Πετρούπολης. Ακολούθησε μεσημεριανό φαγητό και διάλεξη από την Evgenia Beresneva, επιστημονική δημοσιογράφο, δασκάλα, συντάκτρια του δημοφιλούς επιστημονικού περιοδικού *Kot Shredingera* και συντάκτρια του *portal oLogy's* social department. Το θέμα της διάλεξης αφορούσε τις επιστημονικές καμπάνιες ως μορφή εξω-πανεπιστημιακών δραστηριοτήτων. Εν συνεχεία, ο Sergey Reshetin, συνδιοργανωτής του φεστιβάλ οικολογικών ντοκιμαντέρ «Ecohashka» πραγματοποίησε συζήτηση με κύριο θέμα την αύξηση της δημοτικότητας της οικολογίας μέσα από τις ταινίες. Η τρίτη μέρα ολοκληρώθηκε με ένα δείπνο και με συναντήσεις-εργασίες των επιχειρηματικών ομάδων.

Η τέταρτη μέρα του θερινού σχολείου περιλάμβανε όπως πάντα πρωινό, ενώ συνεχίστηκε με σεμινάριο που είχε ως θέμα τις βασικές αρχές και κατευθύνσεις της αύξησης της δημοτικότητας της Γεωγραφίας με βάσει τα παραδείγματα σχετικών δραστηριοτήτων της ΡΓΟ στη Σερβία. Το σεμινάριο πραγματοποιήθηκε από τον Mirosljub Milincic, καθηγητή και διευθυντή του κέντρου της ΡΓΟ στη Σερβία. Εν συνεχεία, ο γράφων έδωσε μία διάλεξη ως πρόεδρος της Ένωσης Γεωγράφων Ελλάδας με θέμα «Δράσεις που προωθούν τη Γεωγραφία και τη γεωγραφική εκπαίδευση. Τρέχουσα πραγματικότητα στην Ελλάδα».

Η μέρα συνεχίστηκε με μεσημεριανό και με τον Grigory Tarasevich, αρχισυντάκτη των δημοφιλών επιστημονικών περιοδικών *Kot Shredingera* και *portal oLogy*, να πραγματοποιεί σεμινάριο σχετικά με την επιστήμη και τις εργασίες πεδίου. Οι δραστηριότητες του θερινού σχολείου συνεχίστηκαν με ένα σεμινάριο της Alena Lesnyak, συντάκτριας του περιοδικού *Kot Shredingera* και αρχισυντάκτριας του *portal oLogy*. Το θέμα του σεμιναρίου ήταν «Επιστήμη σε χρωματισμένες ιστορίες». Ένα δείπνο, καθώς και μία εκδρομή σε κοντινά αξιοθέατα ολοκλήρωσαν τις ασχολίες των συμμετεχόντων για τη μέρα αυτή.

Η πέμπτη μέρα άρχισε με πρωινό κι έπειτα με διάλεξη του γράφοντος ως διδάκτορας σε θέματα γεωπληροφορικής με θέμα: «Εθελοντική Γεωγραφική Πληροφορία, ανοιχτά εργαλεία και καθημερινές πρακτικές στις οποίες κρύβεται η Γεωγραφία. Τρόποι προώθησης της γεωγραφίας στην κοινωνία αλλά και ανάδειξης της γεωγραφίας μέσω εθελοντικών πρακτικών». Στη συνέχεια, η Anastasia Chernobrovina, τηλεπαρουσιάστρια και σύμβουλος του προέδρου της ΡΓΟ, πραγματοποίησε ανοιχτή συζήτηση με θέμα: «Εμπειρίες της ΡΓΟ ως προς τη δημοφιλία της Γεωγραφίας».

Η μέρα συνεχίστηκε με μεσημεριανό κι έπειτα με μία συζήτηση του Alexander Melnik, σκηνοθέτη, συγγραφέα, μέλους του συλλόγου παραγωγών ταινιών της Ρωσίας και κατόχου βραβείου «Nika». Η ανοιχτή συζήτηση, στο πλαίσιο της οποίας πραγματοποιήθηκε και η προβολή διάφορων ταινιών, είχε ως κύριο θέμα την έννοια της «περιοχής-επικράτειας». Η μέρα ολοκληρώθηκε με δείπνο και με τη συνέχιση των εργασιών των επιχειρηματικών σχεδίων των ομάδων.

Η έκτη μέρα του συνεδρίου ξεκίνησε κι αυτή με πρωινό και συνεχίστηκε με μία ενδιαφέρουσα διάλεξη σχετικά με το τι ίσχυε στην επιστήμη 100 χρόνια πριν και τι πρακτικές χρησιμοποιούνται πάνω στα ίδια ζητήματα σήμερα. Η διάλεξη δόθηκε από την Elena Lozovskaya, αρχισυντάκτρια του περιοδικού *Nauka I Zhizn (Science and Life)*. Εν συνεχεία, η Daria Denisova, αναπληρώτρια διευθύντρια του Κέντρου Επιστημονικής Επικοινωνίας του ITMO, πραγματοποίησε εργαστήριο με θέμα: «Πλοηγός επιστημονικής επικοινωνίας για τη γεωγραφία και τις σχετικές επιστήμες». Ακολούθησε μεσημεριανό και κατόπιν ο Sergey Apresov, αρχισυντάκτης του περιοδικού *Vokrug Sveta*, έδωσε χρήσιμη διάλεξη σχετικά με το πώς να ανακαλύπτει κανείς λάθη σε άρθρα που σχετίζονται με την επιστήμη και την τεχνολογία. Αυτή ήταν και η τελευταία διάλεξη του θερινού σχολείου, καθώς στη συνέχεια ακολούθησε η παρουσίαση των επιχειρηματικών σχεδίων των ομάδων και η τελετή λήξης. Τέλος, η μέρα ολοκληρώθηκε με δείπνο.

Την έβδομη μέρα, έπειτα από το πρωινό, οι συμμετέχοντες αναχώρησαν για το αεροδρόμιο και τον σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης.

Σύμφωνα με εκπροσώπους της ΡΓΟ, το πλάνο σχετικά με τη διοργάνωση του θερινού σχολείου για το 2019 δεν έχει διαμορφωθεί, τουλάχιστον μέχρι τη στιγμή συγγραφής αυτού του άρθρου, καθώς οι αποφάσεις λαμβάνονται την άνοιξη του εκάστοτε έτους. Όπως όμως ανέφεραν, είναι πολύ πιθανό να πραγματοποιηθεί και πάλι τον μήνα Αύγουστο.

Μια σύντομη αναφορά στην επικείμενη συνεργασία της Ένωσης Γεωγράφων Ελλάδας και της Ρωσικής Γεωγραφικής Εταιρείας

Στο πλαίσιο της επίσκεψης του γράφοντος στην Αγία Πετρούπολη της Ρωσίας πραγματοποιήθηκε επίσημη συνάντηση με στελέχη της ΡΓΟ σχε-

τικά με το ενδεχόμενο σύναψης διεθνούς συνεργασίας με την Ένωση Γεωγράφων Ελλάδας. Οι συνομιλίες διεξήχθησαν σε πολύ καλό κλίμα και περιλάμβαναν αρχικές συζητήσεις για τη συνδιοργάνωση μιας σειράς εκδηλώσεων που ως στόχο θα έχουν τόσο την ενίσχυση της δημοτικότητας της επιστήμης της Γεωγραφίας όσο και την ανάδειξη διάφορων σημαντικών δεσμών μεταξύ του ελληνικού και του ρωσικού λαού στο πέρασμα της Ιστορίας. Η Ένωση Γεωγράφων Ελλάδας, έπειτα από σχετικές αποφάσεις σε γενικές συνελεύσεις, διερευνά την διοργάνωση μιας εκδήλωσης-τελετής υπογραφής της συμφωνίας σε ελληνικό έδαφος.

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ «ΠΟΛΗ ΥΠΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ: ΣΧΕΔΙΑ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ», ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 12-13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2018

Μαρία Καραγιάννη¹, Ματίνα Καψάλη²

Το διεπιστημονικό συνέδριο «Πόλη υπό κατασκευή: Σχέδια, διαδικασίες και πρακτικές για τον χώρο της Θεσσαλονίκης» πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη στις 12-13 Οκτωβρίου 2018. Επιδίωξε να φέρει σε επαφή αρχιτέκτονες, πολεοδόμους, γεωγράφους και άλλους κοινωνικούς επιστήμονες που ερευνούν χωρικά ζητήματα της Θεσσαλονίκης. Το συνέδριο αποτέλεσε την πρώτη δραστηριότητα της νεοσύστατης Ερευνητικής Μονάδας για τις Πόλεις του Ευρωπαϊκού Νότου, του Τομέα Πολεοδομίας-Χωροταξίας, του Τμήματος Αρχιτεκτόνων, του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Όπως τέθηκε από την οργανωτική επιτροπή στο κάλεσμα του συνεδρίου, αναζητήθηκαν προσεγγίσεις που φωτίζουν τις αστικές πραγματικότητες και τις διαδικασίες του σχεδιασμού του χώρου και κάνουν ορατούς τους δρώντες που συμμετέχουν, αλληλεπιδρούν ή αποκλείονται από την παραγωγή του χώρου. Τονίζοντας τον ρόλο όχι μόνο των επίσημων πολεοδομικών στρατηγικών και σχεδίων αλλά και άλλων διαδικασιών και καθημερινών πρακτικών στην παραγωγή του αστικού χώρου, το συνέδριο στόχευε να αναδείξει τις πολλαπλές κλίμακες, λόγους, βιωμένες καθημερινότητες, πολιτικές και πρωτοβουλίες που παράγουν χώρους στη Θεσσαλονίκη.

Το συνέδριο, που περιλάμβανε τέσσερις θεματικές ενότητες, άνοιξε ο προσκεκλημένος ομιλητής Κωστής Χατζημιχάλης (Ομότιμος Καθηγητής, Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο) ο οποίος εστιάστηκε στην πρόσφατη οικονομική και κοινωνική κρίση στις πόλεις της Νότιας Ευρώπης. Απομακρυνόμενος από κυρίαρχες ερμηνείες που βασίζονται σε μακροοικονομικές αναλύσεις, ο Χατζημιχάλης ανέλυσε τις χωρικές διαστάσεις της κρίσης, τονίζοντας τις αρχές και τις αξίες της χωροκοινωνικής δικαιοσύνης.

Αστικές πραγματικότητες σε κίνηση: Άνθρωποι, καθημερινότητες και δίκτυα

Στόχος της ενότητας ήταν να διερευνήσει την πολύπλοκη αστική πραγματικότητα που αναδύεται μέσα από τις καθημερινές βιωμένες πραγματικότητες, τα νέα κοινωνικο-πολιτικά δεδομένα και τις νέες συνθήκες κατοίκησης και απασχόλησης. Η πρώτη συνεδρίαση ξεκίνησε με την παρουσίαση των Αθηνά Γιαννακού και Παναγιώτη Χατζηπροκοπίου που εξέτασαν τις μεταβολές της Θεσσαλονίκης τις τελευταίες δεκαετίες εστιάζοντας σε πληθυσμιακά, πολεοδομικά και οικονομικά δεδομένα. Οι Γαρυφαλλιά Κατσαβουνίδου και Παρασκευή Κούρτη διερεύνησαν την αστική συρρίκνωση στη Θεσσαλονίκη, αναζητώντας ερμηνείες πέρα από την τρέχουσα οικονομική κρίση. Οι Μαρία Λατινοπούλου, Στέφανος Τσιγδίνος και Γιάννης Παρασκευόπουλος ανέδειξαν την ασυμφωνία μεταξύ θεσμοθετημένου σχε-

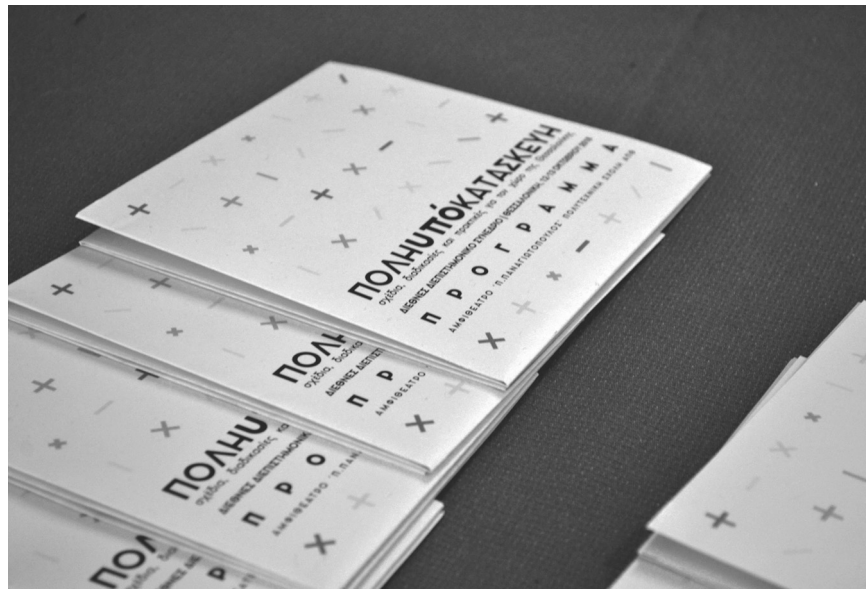
1. Υποψήφια διδάκτωρ ΑΠΘ, mkaragi@arch.auth.gr

2. Υποψήφια διδάκτωρ ΑΠΘ, skapsali@arch.auth.gr

διασμού και αστικής πραγματικότητας. Στη συνέχεια, οι Μαρία Παπαδημητρίου και Μαρία Σάσσαλου παρουσίασαν την έρευνά τους για τις έμφυλες ανισότητες, όπως αυτές προκύπτουν από τον σχεδιασμό του χώρου και την καθημερινή ζωή στη Θεσσαλονίκη. Έπειτα, η Νίκη Εφραιμίδου συζήτησε τους τύπους ετεροτήτων, όπως αυτοί διαμορφώνονται μέσα από τη συνάντηση ντόπιων και μεταναστευτικών κοινοτήτων.

Στη συνέχεια, η Αγγελίνα Αποστόλου παρουσίασε τα αποτελέσματα της εθνογραφικής της έρευνας για τη μετατροπή της Νέας Κρήνης Καλαμαριάς από προσφυγική συνοικία σε μεσοαστικό προάστιο. Η Παρασκευή Κερτεμελίδου επικεντρώθηκε στη Μονή Λαζαριστών ως πολιτιστικό πυρήνα της δυτικής Θεσσαλονίκης. Η Αναστασία Πάπαρη εστιάστηκε στους τρόπους με τους οποίους δομείται η «ευρω-τοπική» χωρική ταυτότητα μέσα από την εξέταση της Θεσσαλονίκης ως Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης. Συνεχίζοντας, ο Ανδρέας Νικολοβγένης εξέτασε τις μελέτες στάσεων θαλάσσιας συγκοινωνίας ως τύπους ανάδυσης «νέων γεωγραφιών». Τέλος, οι Ιωάννης Τρίκολας και Αλκμήνη Πάκα ανέλυσαν τον μετασηματισμό του τόπου, όπως προκύπτει από την εγγύτητα του δημόσιου και αρχαιολογικού χώρου.

Η πρώτη θεματική ενότητα έκλεισε με την παρουσίαση τριών νέων πρωτοβουλιών: (1) της «Ερευνητικής Μονάδας για τις Πόλεις του Ευρωπαϊκού Νότου» (Ευαγγελία Αθανασίου και Χάρης Χριστοδούλου), (2) του εργαστηρίου «Networks of Mediterranean Built Histories: The Use of Design and ICT» (Γιώργος Αρτόπουλος) και (3) του προγράμματος «ανα-ΣΧΕΔΙΟ ΕΓΝΑΤΙΑ/EGNATIA re-PROJECT και Εργαστήριο Αστικής» (Χρυσόστομος Καλογήρου).

Επίσημοι σχεδιασμοί της πόλης και αναζητήσεις νέου παραδείγματος

Η δεύτερη συνεδρίαση είχε στόχο την ανάδειξη των σύγχρονων επίσημων διαδικασιών σχεδιασμού στη Θεσσαλονίκη, των εφαρμογών και των αποτελεσμάτων τους, που παραμένουν ελλιπώς μελετημένα ειδικά ως προς τους νέους φορείς που εμπλέκονται σε αυτά και τις πολλαπλές κλίμακες, από το τοπικό μέχρι το παγκόσμιο, στις οποίες ξετυλίγονται. Η Μάγδα Σεγκούνη συζήτησε την εξέλιξη του χωρικού σχεδιασμού στη Θεσσαλονίκη. Η Ελισάβετ Θωίδου εξέτασε τη μετάβαση από καθολικές στρατηγικές σε επιμέρους αποσπασματικές παρεμβάσεις που παρατηρείται στον χωρικό σχεδιασμό τα τελευταία χρόνια, επικεντρωμένη στο νέο πολεοδομικό πλαίσιο, όπως αυτό διαμορφώθηκε στην κρίση. Στη συνέχεια, ο Παντολέων Σκαγιάννης, αξιοποιώντας την περίπτωση της «δυτικής εισόδου» της πόλης, μίλησε για τη σχέση μεταξύ οικονομικών πολιτικών, αστικών οραμάτων και χωρικού σχεδιασμού. Η Αθηνά Βιτοπούλου επικεντρώθηκε στους θεσμικούς ιδιοκτήτες μεγάλων εκτάσεων γης στη Θεσσαλονίκη και τη δράση τους αλλά και στις προοπτι-

κές αξιοποίησης των εκτάσεων με βάση το νέο πολεοδομικό πλαίσιο και τις πρωτοβουλίες κατοίκων. Τέλος, ο Κωστής Πλεύρης αναφέρθηκε στον ρόλο υπερεθνικών φορέων ως προς τη στρατηγική ανάπτυξη της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και το νέο μοντέλο αστικής ανάπτυξης που προωθείται στην Ελλάδα κατά την κρίση.

Το δεύτερο μέρος της ενότητας ξεκίνησε με τους/τις Απόστολο Παπαγιαννάκη, Αθηνά Γιαννακού και Αθηνά Βιτοπούλου που πρότειναν ένα νέο παράδειγμα για την αστική κινητικότητα στη Θεσσαλονίκη με άξονα τα μέσα σταθερής τροχιάς. Οι Σπύρος Βούγιας και Κωνσταντίνα Αναστασιάδου ανέπτυξαν την πρότασή τους για μία αναδιανομή του αστικού οδικού δικτύου υπέρ των ήπιων τρόπων μετακίνησης. Οι Νίκος Κομνηνός, Χριστίνα Κακδέρη, Αναστασία Πανώρη, Παναγιώτης Τσαρχόπουλος και Αναστασία Μαρτζοπούλου από την ερευνητική μονάδα «Urenio», έχοντας ως αφετηρία την εξελικτική σκέψη για την αναδύομενη δυναμική των πόλεων, μίλησαν για την επέκταση αυτής της θεωρίας με σκοπό την ενίσχυση της αστικής βιωσιμότητας. Οι Μαργαρίτα Αγγελίδου και Αναστασία Τασοπούλου συνέχισαν τη συζήτηση

σχετικά με το μοντέλο της ευφυούς πόλης, παρουσιάζοντας την έρευνά τους για την ψηφιακή διακυβέρνηση στη Θεσσαλονίκη. Στη συνέχεια, η Παρασκευή Ταράνη επικεντρώθηκε στον συμμετοχικό σχεδιασμό μέσα από μοντέλα που βασίζονται στη χρήση νέων ψηφιακών εφαρμογών και εργαλείων.

Η θεματική αυτή συνεδρίαση έκλεισε με την ομιλία του προσκεκλημένου ομιλητή Ignazio Vinci (Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων, Università degli Studi di Palermo). Ο Vinci μίλησε για τις αστικές αναπλάσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο προώθησης της βιώσιμης κινητικότητας, για να εξετάσει κριτικά τις επιπτώσεις του σχεδιασμού στη λειτουργική και κοινωνική αναδιάρθρωση του αστικού χώρου, καθώς και τον ρόλο των κοινοτήτων σε τέτοιες διαδικασίες.

Ανάμεσα στο φυσικό και στο αστικό: «Πράσινες» στρατηγικές και βιωμένες φύσεις

Η τρίτη ενότητα είχε στόχο να συζητήσει κριτικά τόσο τις επίσημες περιβαλλοντικές πολιτικές όσο και τις διαφορετικές εννοιολογήσεις της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση, όπως αναδύονται μέσα από τη δράση πρωτοβουλιών κατοίκων για τον δημόσιο χώρο στη Θεσσαλονίκη. Η ενότητα ξεκίνησε με τη Χριστίνα Ματίκα που επέστρεψε στο ζήτημα της αξιοποίησης των πρώην στρατοπέδων της Θεσσαλονίκης, εξετάζοντας την περίπτωση του στρατοπέδου «Κόδρα». Έπειτα, οι Ελευθερία Γαβριηλίδου και Μαρία Τρατσέλα αξιοποίησαν περιπτώσεις κοινοτικών κήπων σε Βερολίνο και Θεσσαλονίκη, για να εξετάσουν τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες οι κάτοικοι των πόλεων δημιουργούν δημόσιους χώρους. Οι Αθηνά-Χριστίνα Συράκου, Ελένη Κаланτζή, Τζένη Λίτσιου, Αλεξάνδρα

Μακρίδου και Ελένη Παπαδοπούλου, υιοθετώντας τον στόχο της «συν-δημιουργίας δημόσιων χώρων» της στρατηγικής αστικής ανθεκτικότητας του Δήμου Θεσσαλονίκης, παρουσίασαν την ομάδα «Ευ Ζην» που επικεντρώνεται στην αναβάθμιση ανοιχτών πράσινων χώρων στο campus του ΑΠΘ. Οι Νικόλαος Καλλιγιάς και Δημήτριος Νάνος, πιάνοντας το νήμα της «συν-δημιουργίας» από τις προηγούμενες ομιλήτριες, μίλησαν για τη βελτίωση του αστικού τοπίου της Θεσσαλονίκης μέσα από συμμετοχικές παρεμβάσεις στα «αστικά κενά».

Οι Εύη Τζανακάκη και Ιωάννα Τσικώτη παρουσίασαν μια αποτίμηση του Σχεδίου Δράσης Αειφόρου Ενέργειας του Δήμου Θεσσαλονίκης. Οι Αριστοτέλης Βαρθολομαίος, Αντιγόνη Μάντσιου, Παναγιώτα Χαλιάζη, Αθηνά Σίβη και Νίκος Πρωτόγερος συζήτησαν για τη βιοκλιματική ανάπλαση της πλατείας Καραμανλή. Η Μαρία Ανανιάδου-Τζημοπούλου μετέφερε εκ νέου τη συζήτηση στην κλίμακα της πόλης, εξετάζοντας τις στρατηγικές βιώσιμης και ανθεκτικής ανάπτυξης για τη Θεσσαλονίκη. Κλείνοντας την ενότητα, οι Μήνα Ζάρμπου, Αλεξάνδρα Κεχαγιά και Αφροδίτη Πινακά παρουσίασαν την εργασία τους που διερεύνησε μετασχηματισμούς και παρεμβάσεις στην Άνω Πόλη Θεσσαλονίκης.

Ακολούθησε η διάλεξη του προσκεκλημένου ομιλητή Stefan Bouzarovski (Καθηγητής, Τμήμα Γεωγραφίας, University of Manchester) που παρουσίασε την έρευνά του πάνω στους διασυνοριακούς μετασχηματισμούς που παρατηρούνται στις πόλεις των βαλκανικών χωρών μέσα από την εφαρμογή μεγάλης κλίμακας έργων υποδομής. Ο ομιλητής υποστήριξε την ανάγκη υιοθέτησης ενός πολυεπίπεδου πλαισίου κατανόησης αυτών των μετασχηματισμών που να λαμβάνει υπόψη τόσο τον ρόλο των διεθνών συ-

νεργασιών όσο και των κοινωνικο-χωρικών μετασχηματισμών.

Ανάμεσα στο ιδιωτικό και στο δημόσιο και πέρα από αυτό: Δρώντες και διαδικασίες παραγωγής του αστικού χώρου

Στόχος της ενότητας ήταν η διερεύνηση των υβριδικών τοπίων που δημιουργούνται μέσα από τη συμμετοχή νέων δρώντων στην παραγωγή του δημόσιου χώρου. Αρχικά, οι Στυλιανή Λεφάκη και Λεάνδρος Ζωίδης παρουσίασαν προτάσεις που έχουν υποβληθεί σε αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς αναδιαμόρφωσης του αστικού χώρου της Θεσσαλονίκης. Η Στέλλα Καραγιάννη παρουσίασε την εργασία της για την ανάπλαση του άξονα Αγίου Μηνά – Εδέσσης. Η Σοφία Πασσιά ανέλυσε την πρόταση ανάπλασης «Transitio Linealis» για την ένταξη των στοών στην αστική πραγματικότητα της Θεσσαλονίκης. Έπειτα, οι Αλίκη Ιοβίτα και Μαρία Βλαχοστεργίου εστίαστηκαν μεθοδολογικά στο πλαίσιο των Deleuze–Guattari υποστηρίζοντας τη μετάβαση από ένα μοντέλο «habitus» των αναγκών σε ένα των επιθυμιών.

Στη συνέχεια, ο Κωνσταντίνος Λαλιώτης έβαλε στη συζήτηση την άνετη και ασφαλή μετακίνηση ατόμων με αμαξίδιο μέσα από τη χρήση νέων τεχνολογιών. Ο Ιωάννης Κατσίκης επικεντρώθηκε στην επανανοηματοδότηση των βιομηχανικών χώρων της Θεσσαλονίκης. Ο Γεώργιος Δημόπουλος διερεύνησε τους δρώντες/ώσες που επηρεάζουν/καθορίζουν την παραγωγή «μιας νέας αστικής εικονογραφίας». Οι Θεοδώρα Ιστορίου και Γεωργία Ποζουκίδου εστίαστηκαν στις πρωτοβουλίες πολιτών στη Θεσσαλονίκη και στην ανάδυση ενός συμμετοχικού μέλλοντος. Τέλος, η Ίρις Λυκουριώτη επικεντρώθηκε στην ανάλυση εναλλακτικών, ως προς τη νεοφιλελεύθερη ανάπτυξη, κοινωνι-

κών χώρων που αναδύθηκαν στη Μαδρίτη μετά το 2011, αναδεικνύοντας κοινές συγκυρίες με την περίπτωση της Θεσσαλονίκης.

Το συνέδριο έκλεισε η προσκεκλημένη ομιλήτρια Λίλα Λεοντίδου (Επισκέπτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου). Η Λεοντίδου εστίασε στη «χαμένη ακτινοβολία» των πόλεων της Ανατολικής Μεσογείου και με επίκεντρο τη Θεσσαλονίκη ανέλυσε πώς οι πόλεις της Ανατολικής Μεσογείου βίωσαν μια συρρίκνωση της επιρροής τους, μετατρέπομενες από «παγκοσμιοπόλεις» σε περιφερειακές πόλεις του 20ού αιώνα.

Το συνέδριο «Πόλη υπό κατασκευή: Σχέδια, διαδικασίες και πρακτικές για τον χώρο της Θεσσαλονίκης» αποτέλεσε έναν τόπο συνάντησης και διαλόγου για έμπειρους/ους και νέες/ους ερευνήτριες/ές που είχαν την ευκαιρία να εμβαθύνουν σε ζητήματα που απασχολούν εδώ και δεκαετίες τη Θεσσαλονίκη, αλλά και σε νέες προκλήσεις στο πλαίσιο ευρύτερων μεταβολών. Μέσα από τον πλούσιο προβληματισμό που γεννήθηκε κατά τις παρουσιάσεις και συζητήσεις αναδύθηκαν νέα ερευνητικά ερωτήματα για την παραγωγή του χώρου: με ποιους τρόπους ο επίσημος σχεδιασμός ενσωματώνει πρακτικές πρωτοβουλιών πολιτών και κινημάτων; Πώς θα μπορούσαμε να προχωρήσουμε πέρα από

τις αναπτυξιακές στρατηγικές του παρελθόντος προς τη διαμόρφωση σύγχρονων πολιτικών για μία κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά πιο δίκαιη πόλη; Ποιες διαδικασίες παράγουν πολιτικές για τον χώρο της Θεσσαλονίκης; Πώς μετασχηματίστηκαν κατά την κρίση; Ποιοι συμμετέχουν σε αυτές και ποιοι αποκλείονται; Ξεχωριστή σημασία είχε η παρουσία νέων ερευνητριών/ών που εισήγαγαν καιρικά ζητήματα της καθημερινότητας, όπως οι έμφυλες ανισότητες και η ανάγκη υιοθέτησης ενός μοντέλου σχεδιασμού που να λαμβάνει υπόψη τη διαφορετικότητα. Τέλος, το συνέδριο συνέβαλε σε μια νέα ανάγνωση

της Θεσσαλονίκης ως πόλης του ευρωπαϊκού νότου μέσα από εισηγήσεις που εστιάστηκαν σε πόλεις της Ιταλίας, της Ισπανίας και γενικότερα της Ανατολικής Μεσογείου και των Βαλκανίων. Αυτό έθεσε τη βάση για την εξέταση των σύγχρονων μετασχηματισμών της Θεσσαλονίκης υπό το πρίσμα τόσο των τοπικών ιδιαιτεροτήτων όσο και της σύνδεσής τους με διατοπικά δίκτυα.

Τα πρακτικά του συνεδρίου είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα της Ερευνητικής Μονάδας για τις Πόλεις του Ευρωπαϊκού Νότου (<http://southern-cities.arch.auth.gr/>).